

Izhaja — izvenredni ponedeljek — vsak dan zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Dopisni naj se pošiljajo uredništvu. — Neprankirana pisma se ne sprejemajo, rokopi si ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik konsorcijske lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 7.—, pol leta L 32.— in cel let L 60.—. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širskosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 stot., osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov, mm po L 2.—. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L 2.—. — Oglasi naročnice in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

KRALJ ALEKSANDER I.

Clen 65. jugoslovenske ustave določa: »V slučaju, da kralj umre, ali se odpove, prevzame prestolonaslednik, če je polnoleten, takoj vladarsko oblast in naznani to ljudstvu s posebno proklamacijjo. V teku osmih dni položi novi kralj predpisano prisego pred narodno skupščino. Če je bila narodna skupščina po prej razpuščena in ni še izvoljena nova, se skliče stara narodna skupščina.«

Po teh določbah ustave torej ni potrebna posebna slavnost kronanja. Novi kralj mora le položiti prisego na ustavo, da zadosti pogojem, ki jih predpisuje državni temeljni zakon.

Kralj Aleksander I. je bil rojen dne 4. decembra 1888. na Cetinju, v prestolnici svojega starega očeta od matrine strani, tedanjega crnogorskega kneza in poznejšega kralja Nikole I. Ko je Aleksander dosegel svojo deško dobo, je vstopil — kakor njegov, za eno leto starejši brat Gjorgije — v zbor pažev ruskega carja Nikolaja II. Pozneje je živel z očetom in bratom v Ženevi, kjer se je skoro izključno posvečal učenju. Vodila ga je skrbna roka njegovega očeta, ki mu je poleg drugih vrlih vcepil tudi svoje patriotično in demokratično čustvo. Vojno in visoko navdušenje za jugoslovensko narodno idejo, kateri je oče posvečal vse svoje moči.

Ko je bil po umoru zadnjega Obrenovića princ Peter proglašen za kralja Srbije, je tedaj petnajstletni princ spremljal svojega očeta v srbsko prestolnico. Ker je glasom ustave in po pravu prvojenstva dostojanstvo prestolonaslednika pripadlo njegovemu bratu Gjorgiju, je živel princ Aleksander povsem tiho in v zatišju očetovega dvora ali pa v inozemstvu, kjer se je bavil z znanstvenimi študijami.

V tistih burnih marčnih dneh 1. 1909, ko se je zdelo, da je radi eneskeje Bosne in Hercegovine vojna med Srbijo in avstro-ogrsko monarhijo skoro neizogibna in se je prestolonaslednik Gjorgije odrekel vseh pravic, ki mu jih je dajala ustava, je prevzel princ Aleksander prestolonasledstvo. Mladí prestolonaslednik si je s svojo simpatično in viteško postavo ter s svojo ljubeznivostjo hitro osvojil vsa srca. Posebno pa ga je obževala vojska, odkar je v prvi balkanski vojni pri Kumanovu uničevalno premagal

turškega generala Zekki-pašo. Za tedanjno slavo se je imela srbska vojska — razen velikim zaslugam pokojnega vojvode Putnika, vsega generalnega štaba, častniškega zbora, legendarni hrabrosti šumadinskih »železnih divizij« — zahvaliti osebnim hrabrosti in iniciativi mladega prestolonaslednika.

Dne 24. junija 1914 je belgrajski uradni list objavil lastnorčno pismo kralja Petra, s katerim je stari bolesten kralj poveril prestolonasledniku Aleksandru regentstvo. Tedaj se je govorilo, da bo prestolonaslednik le začasno opravljal vladarske posle, dokler se kralju, ki se je zdravil v nekem kopališču popolnoma ne popravi zdravje. Dogodki pa so prehiteli to določbo. Zdravljenje kralja ni hotelo prav napredovati in preden je ozdravil, je izbruhnila svetovna vojna. Regent Aleksander je obdržal vrhovno poveljstvo vojske v svojih rokah. Znano je, kako je mladi regent — ki so mu bili ob strani prvostni vojniki, kot n. pr. vojvoda Putnik in Mišić — vodil operacije male srbske vojske proti bojnim silam avstro-ogrsko monarhije. Prestolonaslednik je prestal s svojo vojsko triletno izgnanstvo, dokler ni bila v oktobru 1918 balkanska fronta osrednjih vlasti prebita in so si zmagoviti Srbi zopet priborili svojo domovino.

Dne 1. decembra 1918. je regent Aleksander slovesno proglasil zedinjenje neodvisne države Slovencev, Hrvatov in Srbov s kraljestvom Srbijo.

S tem so se uresničile stoletne sanje jugoslovenskih pokolenj in hiše Karagjorgjevičev. Dasi je kralj Aleksander kot regent nastopal vedno le v imenu svojega očeta, se je udeležil velikih zgodovinskih dogodkov od balkanske vojne pa do konca velikega svetovnega klanja tako od blizu, da se lahko reče, da so ti dogodki, kolikor so pri njih prizadeli Jugoslovenci pravzaprav njegovo delo.

Predvsem je zgodovina jugoslovenskega osvobodjenja in ujedinjenja nerazdružno zvezana z njegovim imenom.

Rajni kralj Peter mu je to slavo rad in iz vsega srca privoščil. Tako je imel novi jugoslovenski kralj že kot prestolonaslednik za seboj tako sijajno preteklost, da mu je že sedaj zagotovljen v zgodovini Jugoslavije priimek Veliki.

Jugoslavija

Proglas na vojsko in mornarico

BELGRAD, 19. Minister za vojno in mornarico je izdal na vojsko in mornarico ta le proglas:

Kralj vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev, Nj. Veličanstvo Peter I. Karagjorgjevič je umrl danes 16. t. m. ob 17.30 v svoji prestolnici v Belgradu. Na prestopil po členu 56 ustave Nj. Veličanstvo kralj Aleksander. Plemenito srce sivega kralja, ki je bilo 77 let v nepresekli, enaki ljubezni za vsa tri plemena enokrvnega naroda, je danes prenehalo biti. Njegova plemenita duša se je povzpela v nebeske višine k Prestolu najvišjega. Junaki, sinovi Šumadije, plakajte, ker je umrl prvi, najizvrstnejši sin Šumadije! Sinovi kršne Hercegovine in Črne gore, divne Dalmacije, trde Krajine in Bosne ponosne, plakajte, ker je izdihnil Peter I. Karagjorgjevič! Junaki, sinovi lepe Makedonije, plakajte, ker je umrl vaš osvoboditelj! Junaki, sinovi ponosne Hrvatske, dišne Slovenije, rodovitne Slavonije, ravnega Srema, Bačke in Banata, plakajte, ker se je za vedno utrnula duša velikega kralja, ki vas je, vedno razdvojen, združil v skupnem objemu! Junaki, vsi Srbi, Hrvati in Slovenci, točite solze, ker je izdihnil sivi, veliki kralj, ki je z vašimi dedi in očeti z nečuvnimi mukam in v ljutih borbah s sovražniki ustvaril svobodno nove domovine vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev. Zastavite svoje solze in molite Boga, junaki, za pokoj duše velikega kralja Petra I. Karagjorgjeviča, in v splošni globoki žalosti vsega našega troimenega naroda se združite še trdnješe z njegovim naslednikom, Nj. Veličanstvom kraljem Aleksandrom Karagjorgjevičem! Svečan spomin in slava blagopojnem kralju Petru! Naj živi Nj. Veličanstvo kralj Aleksander! Podpis: Minister vojne in mornarice in častni pobočnik Nj. Veličanstva kralja general Začević.

Udeležba tujih vladarjev pri pogrebu kralja Petra

BELGRAD, 19. Po privatnih informacijah prideta na pogreb kralja Petra čehoslovaški predsednik Masaryk in romunski kralj Ferdinand. Pričakuje se tudi prihod generala Franchet d'Esperaya.

Državni odbor za pogreb kralja Petra je izdelal program, po katerem se smrt vladarja naznani v prestolnici s topovskimi strelji vsake četrt ure od 6 do 18 od časa smrti pa dokler se vlak s smrtnimi ostanki kralja ne odpelje v Topolo. Razen tega bodo v prestolnici in v vsej kraljevini zvonili zvonovi in cerkva vsako uro po pet minut od 6 do 18 za ves čas do pogreba, v džamijah in sinagogah pa se bo objavljala smrt po obredu dotičnih. Splošno narodno žalovanje se je začelo 17. t. m. in se bo doba žalovanja objavila pozneje. Smrtni ostanki

Predsednik čehoslovaške republike

namestniku Iv. Hribarju

LJUBLJANA, 19. Predsednik čehoslovaške republike Masaryk je poslal pokrajinskemu namestniku Ivanu Hribarju ob priliki njegovega odhoda iz Prage to le pismo iz Caprija:

Gospod kralj, namestnik, dragi prijatelj! Hvala Vam za Vaše prisrčno pismo in prijateljsko skrb za moje zdravje. Žal mi je, da se nisem mogel od Vas osebno posloviti. Neradi vidimo, da odhajate iz Prage; bili ste goreč zastopnik svoje domovine, a ne v manjši meri naš lojalni sodelavec. Prepričan sem, da tudi Vi ne odhajate lahko iz mesta, kjer ste bili tako priljubljeni. Toda pokoravate se glasu svojega vladarja in greste služiti svoji domovini in mestu, kateremu ste že v prejšnjih dobah posvetili toliko ljubezni in uspešnega dela. Želim Vam, da bi bili tudi na svojem novem službenem mestu deležni mnogo zadovoljstva. Upam, da ne bodete — kakor to sami prijateljsko obljubljate — dasi daleč od Prage, na nas pozabili. Poslavljam se od Vas prisrčno in pozdravljam Vašo rodbino Vaš T. G. Masaryk.

Čehoslovaška

Masaryk dal en milijon za stradalajoče rusko ljudstvo

HELINGSFORS, 19. Odbor helsingforske univerze, ki se bavi z vprašanjem pomoči ruskim znanstvenikom, je bil obveščen, da daja predsednik čehoslovaške republike Masaryk 1 milijon čeških kron odboru na razpolago.

Čehoslovaška pomoč Rusiji

PRAGA, 19. Mednarodni odbor za pomoč Rusiji pripravlja pomožno akcijo z zbiranjem prispevkov za takojšnjo podporo. Odbor bo predlagal vladi, naj določi izdatne svote, s katerimi bi se povrnile zube industrialcem, ki bi se hoteli udeležiti dela za obnovitev Rusije. Gre predvsem za industrijo strojev in drugih železnih izdelkov. S to akcijo se hoče doseči, da bi postale v bodoče lakoti nemogoče.

Belgarska delegacija v Bratislavi

PRAGA, 19. »Slovenský Denník« poroča, da je prišla na orijentalni sejem v Bratislavi tudi delegacija bolgarskih trgovcev, kateri na čast je predsedstvo orijentalnega sejma priredilo v hotelu Carlton svečan obed, na katerem je govoril predsednik Stodola o vseslovaški vzajemnosti na kulturnem, gospodarskem in političnem polju. V imenu bolgarske delegacije je odgovoril glavni tajnik trgovske zbornice v Sofiji Zlatarev, ki je omenil, da je v Bolgariji dvojna slovaška orientacija. Ena za Ruse, ki so osvobodili bolgarski narod, druga pa za čehoslovaški narod in sicer v kulturnem oziru. — Iz te izjave je razvidno, da je Zlatarev eden onih šovinističnih Bolgarov, ki kljub svojemu slovanstvu nočejo priznati svojih grehov nad jugoslovenskim.

Mednarodna zrakoplovna razstava

PRAGA, 19. Od 22. do 30. oktobra t. l. se bo vršila v Pragi II. mednarodna zrakoplovna razstava. Na razstavi bodo izloženi aeroplani, zrakoplovi in baloni vseh vrst, zrakoplovni motorji, material za izdelovanje aeroplanov, zrakoplovov, balonov in njih delov in slednjič vsi stroji, priprave itd. ki služijo za izdelovanje letal ali ki so kakoršibodi v zvezi z zrakoplovstvom. Vselej sijajnega uspeha, ki se je dosegel s prvo razstavo, se bodo razstave te vrste redno vršile.

Zanimanje za letošnjo razstavo je v vseh evropskih in prekomorskih državah zelo veliko. Ravnateljstvu razstave se je že priglasilo mnogo podjetij ne samo iz Čehoslovaške, temveč tudi iz drugih držav. Izložnikom bo dana možnost, da tudi praktično dokažejo vrline svojih proizvodov, ker se bodo dne 6. novembra vršile zrakoplovne tekme in poskusi.

Nadaljna obvestila daja Československý Aviatický Klub (F. A. I.) v Pragi, Obecní Dum.

Rusija

Lakota v Rusiji

DUNAJ, 19. Poročilo o sedanjem stanju pomožne akcije za stradalajoče kraje Rusije pravi: V tridesetih dneh se mora spraviti v kraje ob Volgi 9 milijonov pudov žita, kar pomeni, da se mora prevoziti tja dnevno 300 vagonov žita. Od 28. gubernij, ki prihajajo v poštev za pomoč, jih je še le 6 pripravljenih za to. Teh 6 gubernij (Kursk, Orlov, Tula, Tambov, Smolensk in Homel) morajo dati na razpolago 45 milijona pudov, to je polovico celotne potrebe. Redno pošiljajo žito doslej le gubernije Tula, Orlov in Kursk; druge tri omenjene gubernije pošiljajo le neredno. Ostalih 22 gubernij se še le pripravljajo za pošiljanje žita. Največ je dala doslej Tula, ki je že izročila 60% predpisane množine.

Vojni urad za prehrano je dovolil, da se mobilizirajo vojni oddelki za prehrano, ki naj priskrbe živila za stradalajoče kraje in za njihovo razdelitev. Skupno število mobiliziranih znaša 20.000. V Moskvi so bile pripravljene tri jedilnice za 2000 ljudi, kjer bodo dobivali hrano stradalajoči.

Sovjetska vlada prosi za pomoč

DUNAJ, 19. Ljudski komisar za vnane stvari je poslal ruskim zastopnikom na Poljskem, Letiškem, in Litvi in na Estonskem noto, da jo izročijo tozadevnim vladam. Nota pravi, da trpijo vsled lakote posebno nekdanji vojni ujetniki in druge osebe, ki so se bile zatekle v kraje ob Volgi. Ruska vlada se vsled tega obrača na sosedne države s predlogom, da prihite na pomoč trpečemu ljudstvu in posebno svojim lastnim državljanom s tem, da sprejmejo v svoje države begunce iz stradalajočih krajev.

Komunistična internacionala odklanja pomoč meščanskim vlad

DUNAJ, 19. Iz Moskve javljajo: Oziroma izvršni odbor komunistične internacionala je sprejel to le resolucijo: Nekateri meščanske vlade, ki so bile skrajna vsaj z besedami pripravljene pomagati sovjetski Rusiji, začenejo sedaj kazati protirevolucionarne namene. S tem v zvezi so gibanja raznih strank in skupin druge in poltretje internacionala. Izvršni odbor stoji na stališču, da predložimo tem strankam in skupinam, naj skupno organizirajo pomoč sovjetski Rusiji. Toda en pogoj mora vedno ostati: Ta pomoč ne sme nikakor prihajati od meščanskih vlad, temveč mora priti od posebnega medstrankarskega mesta s pomočjo vseh delavskih strank.

Poljska

Poljska nota o vprašanju Vilne

VARSAVA, 19. Poljski minister za zunanje zadeve Skirmunt je poslal Hymansu noto o vilnskem vprašanju, v kateri naglašja, da je zadržanje litovske vlade pokvarilo vse, kar se je doseglo z dosedanjimi pogajanjmi. Nota pravi, da litovska vlada ne želi prijateljske rešitve tega vprašanja. Toda — dostavlja Skirmunt — to ni v skladu z željami litovskega prebivalstva in mi mislimo, da morata obe državi živeti v slogi, ker zahtevajo to njune skupne koristi.

Prvi poljski odposlanec pri Zvezi narodov bo odpotoval v Ženevo dne 25. t. m., da podrobno obvesti Hymansa o vilnškem vprašanju.

Zavezniška nota Poljski radi Gornje Slezije

VARSAVA, 18. Vlada je objavila besedilo note vrhovnega sveta od 15. avgusta, s katero je bilo Poljski naznanjeno, da se je vprašanje Gornje Slezije izročilo Zvezi narodov. Nota poziva poljsko vlado, naj porabi ves svoj vpliv v prid vzdrževanju miru in opozarja na odgovornost, ako bi izbruhnil nered in ako bi se pošiljalo v Gornjo Slezijo orožje.

Poljski narodni svet in načelniki vseh poljskih strank v Gornji Sleziji so izdali sporazumno z nemškimi strankami na prebivalstvo Gornje Slezije proglas, v katerem se prebivalstvo poziva k miru in se obsoja vsako nasilje.

Nemčija

Karel Habsburški dementira vesti o podpiranju monarhistične propagande

BEROLIN, 19. Karel Habsburški je poslal listom to le poročilo: »Po neki brozovajki oficijozne »Prager Presse«, ki so jo posneli švicarski listi, je čehoslovaški minister vnanjih stvari Beneš izjavil v senatovski seji dne 12. avgusta, da se podpira zadnje čase Čehoslovaški sovražna propaganda iz fondov cesarja (!) Karla. Čeravno zadostuje že nameravana splošna trditve kot dokaz njene neuteemeljenosti, se ipak odločno izjavlja tem potom, da se ni širila na Čehoslovaškem nikdar propaganda, ki bi jo bil finančno podpiral cesar Karol ali njegov »entourage«. Cesarjev »entourage« in kralj sam ne vesta nič o obstoju takega propagandnega fonda na Čehoslovaškem.«

Ko je šlo za zavijanje resnice, ni bil bivši cesar in kralj nikoli v zvezi in ni brzkone tudi sedaj...

Skupni kodri zaveznikov pri nemški vladi radi Gornje Slezije

BERLIN, 19. Angleški, italijanski in francoski poslanik v Berlinu so izročili nemški vladi skupno noto, katere zahteva od Nemčije, naj ukrene potrebne mere za ohranitev miru in reda v Gornji Sleziji.

Monarhistični duh v Nemčiji

PRAGA, 19. Senator V. Klofač, ki je odpotoval z večjo sokolsko delegacijo k amerškemu sokolskemu zletu, je poslal »Češkemu Slovu« pismo s potovanja, v katerem pravi, da vlada v Nemčiji na znotraj še vedno hohenzollernska era. Napisi: Kaiserliche Post, Kaiser Hotel in povsod le Kaiser in Kaiser. Stari monarhistični duh preveča »republikanske« Nemce. Povsod visijo Viljemove slike in vse govori o cesarstvu. — Sicer pa, pravi Klofač, vlada v Nemčiji velik red. Vse je na delu. Karakteristično za nemško disciplino je slučaj, ki ga pripoveduje senator Klofač. V železniškem vozu, ki je bil rezerviran za češko delegacijo, je sedel eleganten Nemec. Ko ga je sprevednik opazil, je vprašal Čehe, če potuje z njimi. Ko so Čehi to zanikali, je rekel sprevednik Nemcu, naj gre v drug voz. Nemec je brez besede vstal, vzvel svoje stvari in šel v drug voz. To priča o veliki nemški disciplini napram

uradnim organom. — Drugače pa je v Nemčiji velika draginja. Sladkorja primanjkuje povsod.

Nemški poziv k miru v Gornji Sleziji

BERLIN, 19. Iz Kattowitza poročajo: Nemške stranke in nemške delavske zveze v Gornji Sleziji so objavile proglas, v katerem pozivajo gornješleziske Nemce k miru in zavračajo vsako rešitev vprašanja Gornje Slezije na podlagi nasilja.

Francija

Gorkijev poziv Franciji

PARIZ, 19. Listi so objavili sledeči poziv ruskega pisatelja Gorkega francoskemu narodu: Francozi! Vprašali smo: »Nameravate-li poslati tudi Franciji poziv v prilog stradalajočemu prebivalstvu Rusije?« — »Seveda!« — »Tisti Franciji, ki...?« Jaz pa se ne obračam do tiste Francije, ki dela slabo, temveč do tiste Francije, katera zna pozabiti slabo, ki se ji ga drugi napravili. Francoski državljani! V Rusiji razsaja lakota, ki ji ni bilo enake. Vaša pomoč je potrebna ruskiemu narodu. Prepričan sem, da bodo te preproste besede globoko ganile srce vsakega poštnega francoskega državljanca. Verujem tudi, da so ljudje kljub neusmiljeni razredni borbi ohranili v sebi še dovolj človeške naravi, da ne bodo hoteli dovoliti, da se velika misel bratstva med narodi, ki jo je rodil francoski duh, popolnoma uniči. Ne bom predočeval strašne slike lakote in tudi ne bom govoril o trpljenju ruskega naroda. Ko kličemo na pomoč, nam sili iz ust le en sam klic. In jaz kličem na pomoč!

Petrograd, 25. julija 1921. — Maksim Gorkij.

Zapostavljanje francoskega jezika

PARIZ, 19. Vseled vesti, da bo na washingtonski konferenci za razorožitev angleščina edini uradni jezik, so se tukajšnji diplomatski in sploh izobraženi krogi precej razburili sprito tega nepričakovanega zapostavljanja francoskega jezika. To razburjenje se odmeva tudi po pariških listih. »Le Temps«, »Echo de Paris« in drugi listi pozivajo vlado naj ukrene potrebne korake za zaščito veljave in važnosti francoskega jezika.

Francosčina je že zelo dolgo diplomatski jezik — pravi »Temps«. V tej funkciji je francosčina sledila latinščini. To pa se ni zgodilo vsled nade politične moči. Kot dokaz a to trditve se lahke navede dejstvo, da je francoski jezik ohranil to veljavo tudi po naši nesreči iz l. 1870 in da je frankfurtska mirovna pogodba sestavljena v francoskem jeziku. Naš jezik je dobil to čast vsled svojih notranjih vrlih, ker je med vsemi drugimi jeziki najjasnejši, najlogičnejši in najtočnejši. Bilo bi malo preveč — naglašja »Temps« — da bi od zmage imel naš jezik večjo zgubo kot od poraza.

Borba med angleščino in francosčino za prvenstvo pri diplomatskih razpravah gre od versailleske mirovne konferencie na kateri je bila prvi krat angleščina enakopravna s francosčino.

Anglija

Angleški listi o izjavah De Valera

LONDON, 19. Listi razpravljajo o izjavah, ki jih je podal De Valera v irskem parlamentu, in naglašajo, da so te izjave vse kroge bolno presenetile. Mislili se, da De Valera ni bil tolačeč resničnih čustev irskega ljudstva.

Amerikanci hočejo sami razdeljevati živila

LONDON, 19. Londonski listi javljajo iz Amerike, da je ameriška vlada sklenila, da morajo razdeljevati ameriške prispevke za rusko ljudstvo le ameriške organizacije, ker je nemogoče sprejeti predlog sovjetske vlade, da bo ona nadzorovala razdeljevanje živil.

Grška

Grško prodiranje se nadaljuje

ATENE, 18. Uradno poročilo o položaju na bojišču dne 16. t. m. pravi: Grške čete prodirajo dalje in so zasedle grščevje vzhodno od Moukalica, grščevje vzhodno od Sivri Hisarja in goro Fotoglu ob Sangarosu. Močne turške konjske čete, ki so se upirale, so bile pograne proti vzhodu. Sovražnik podira na svojem umikanju vse moste na voznih cestah.

SMIRNA, 18. Grki prodirajo dalje proti Angori in so brez boja zasedli nekatere nove poolžaje.

Amerika

Za ozdravljenje mednarodne valute

WASHINGTON, 18. Neki senator je predložil resolucijo, v kateri se priporoča, naj se skliče konferenca, na kateri bi se razpravljalo o primarnih sredstvih za ozdravljenje mednarodne valute. V Londonu in New Yorku bi se otvorile mednarodne poravnalnice (Clearing houses) in mednarodna emisijska banka.

V slovenski družini slovenski jezik!!

Domače vesti

Tržaški fašisti in odstop Mussolinija. Izstop fašistovskega voditelja Mussolinija iz stranknega vodstva komentirajo italijanski listi vseh strank. Splošna sodba pravi, da je Mussolini s svojim odstopom le pospešil tečo krizo v fašistovski stranki. Tržaški fašisti niso še zavzeli — sodeč po njihovem listu — določnega stališča nasproti Mussolinijevemu koraku. Prva vest o Mussolinijevem odstopu — pravi »Popolo di Trieste« — nas je razžalostila in presenetila. Razžalostila, ker ne moremo sprejeti z lahkim srcem slovesa človeka, v katerem smo bili vajeni gledati živ simbol fašizma samega; presenetila, ker nismo pričakovali tako nenadnega in resnega koraka. Vzdržujemo se komentarjev, ki bi se mogli zdeti prenapetosti, tudi ker smo prepričani, da pride prej ali slej do poravnave spora, ker gre bolj za vprašanje oblike nego bistvo fašizma. Fašistovski list daja Mussoliniju prav, ko očita nedisciplinirano nekaterim fašistovskim odsekom, poudarja pa, da je s svojim korakom tudi sam zakrivil nedisciplino. Možno, kakor je Mussolini, bi bil moral vztrajati in se boriti tudi proti struji. Toda »Popolo di Trieste« ne obupuje, ker — pravi list — fašizem ni in ne more biti en mož, ali več njih: fašizem je ideja in ideja ne umira z manjmanjem ljudi.

Peddesetletnica »Frane in Jurine«. Minuli teden je minulo petdeset let, odkar sta nekdanji »Naši Slogi« prvič izpregovorila pred javnostjo »Frane in Jurine«, dva izrazita predstavnika istrskega kmetijskega ljudstva. Od tedaj sta se vedno zopet oglašala našemu narodu v »Naši Slogi« in ko je ta prenehala izhajati, v »Pučkem Prijatelju«, ki objavlja vsak teden njune pogovore, njune pritožbe, šale in ogorčene proteste. »Frane in Jurine« sta postala kotiček, edini kotiček, v katerem naš zatirani istrski kmet lahko prosto, v domači govorici izloži svoje gorje. Ta njemu posvečeni kotiček »Pučkem Prijatelju« mu je tako priratelj srca, da bi »Pučki Prijatelj« ne veljal zanj brez njega niti deseti del onega, kar velja. Petdeset let je minulo, odkar nam »Frane in Jurine« pripovedujeta zgodovino istrskega ljudstva, sedaj v obliki razbrzdane šale, sedaj v obliki neslanega dovčipa, v katerem se skrivata trpka resnica, sedaj v obliki sarkastičnega posmehovanja, toda vedno na način, ki je najbolj dostopen mišljenju priprostega istrskega ljudstva. Petdeset let naše žalostne zgodovine, katere najbolj žalostno razdobje preživljamo sedaj, petdeset let zgodovine našega vsakdanjega življenja, poslušamo iz ust našega kmeta, iz ust »Frane in Jurine«!

Slišimo, da bo v bodoči številki »Pučkem Prijatelju« izšel življenjski teh dveh predstavnikov istrskega kmeta, ki ga toplo priporočamo tudi našim čitateljem, ki jim istrski narečje ne dela težav. »Frane in Jurine« pa želimo, da bi čez 50 let slavila bolj veselo 50-letnico!

Vabilo k velikim prireditvam združenih odborov v prid Istranosti, ki se bo vršila v nedeljo, 21. t. m., ob 4. pop. na Vremčevem travniku »na Stajbeah« na Opčinah s sledečim sporedom: 1. A. Forster: »Naše gore«, poje »Zvon« (Opčine); 2. Premr: »Slovenska govorica«, poje »Stanjel« (Stanjel); 3. F. Stegnar: »Dneva žar«, poje »Venček« (Dutovlje); 4. F. S. Vilhar: »Naše pjesme«, poje »Zarja« (Kopriva); 5. Ipavec: »Planinska roža«, poje »Koprivica« (Trebeče); 6. Vogrič: »Lahko noč«, poje »Lipa« s spremljevanjem tamburaškega zbora (Bazovica); 7. Aljaž: »Ti veselo poje«, poje »Bratska sloga« (Zgonik); 8. »Domovini«, poje »Zastava« (Lonjer); 9. »Hrvatski napjevi«, svira »Tamburaško društvo« iz Padrič; 10. Volarič: »Na dan«, poje »Slovan« (Padriče); 11. Vilhar-Rapotec: »Proletni zvuci«, poje »Venček« s spremljevanjem tamburaškega zbora (Kozina); 12. S. U.: »Zuje žice«, poje »Hajdrih« (Prosek); 13. Svab: »Se ena«, poje »Sokolski pevski zbor« Sv. Ivan; 14. Vilhar: »Lepa Vida«, poje »Adrija« (Barkovlje); 15. Stolba: »Bratrance«, burka v enem dejanju; igra dram. odsek z Opčin. — Med pevskimi točkami, kakor tudi pri plesu, svira znana prosekška godba.

V paviljonih bodo domače gospe in gospode. — Kolo Sreče. — Vstopnina: L 2'60; sežeži I. vrste: 2'60, II. vrste 1'30. — K obilni udeležbi vabi Pripriljalni odbor.

PODLISTEK

René Thévenin.

Železni malik

Novi došlici so se približali. Prinesli so natančnejše vesti. Ponjohovemu računu je bilo skupno število prebivalstva približno trikrat večje, nego ono spremstva.

— Smo torej mi močnejši, ker imamo prednost strelnega orožja — je rekel gospodar. Kajti, če se odštejejo ženske, otroci in starci, ostane enako število borilcev na obeh straneh.

— Ostaja nam pot ob reki, varen prehod — je rekel prvi izsledovalcev. Gotovi smo, da bomo mogli dalje neopazeno. Oidemo, ko nastane noč. Bolje je, da se izognemo vsakega boja — ni res?

— Gotovo — je pritrdil Mavricij. Tarnier. Takoj na to so opozorili, da prihajajo drugi izsledovalci, katerih poročila so potrjala prejšnja. Šli so do skrajne meje naselbine in so bili postavili znake, ki so kazali na pot za povratek. Spremistvo je bilo sedaj popolno.

— Manjka le še Quiterio Agavili — je pripomnil gospodar. Kako je to, da se še ni pojavil?

Kakor v odgovor se je pojavil iz trave Indijanec visoke rasti, rednih potez pod črnimi

Vojaki in oblastvom v znanje in ravnanje. Prejeli smo in radi objavljamo:

Grozde, sadje in drugi pridelki dozorevajo in mesto da bi posestnik po trudoplnem delu in ogromnih stroških žel sad svojega truda, se vidi oškodovanega po vojaštvu, nastanjenem pri S. Soboti, smodnišnici S. M. M. Sp. na hribu S. Pantaleona in v barakah lesnega trga pod škedenjem. Ti vojaški krožijo prosto po vinogradih in njivah pobirajo še na pol zeleno grozdje in sadje in kvarijo trte, drevje itd. Prosimo ujudno tozadevne vojaške oblasti, da s strogim ukazom prepovedo nastanjenemu vojaštvu hoditi po vinogradih in njivah in da pošlje tozadevna povelja omenjenim vojaškim oddelkom.

Upamo da se bo naša, gotovo več kakor upravičena pritožba vzela na merodajnem mestu v resen pretres.

Zahvaljujoč se za Vašo prijaznost, beležimo z odličnim spoštovanjem:

(Sledijo podpisi).

Hudi spopadi med delavci socialistične in italijanske delavske zbornice. Pred včerajšnjim popoldnevom je prišlo v raznih delih mesta do hudih spopadov med delavci, ki so vpisani v socialistični Delavski zbornici in med delavci, ki so vpisani v Italijanski delavski zbornici. Na trgu Ponterosso je napadla večja gruča delavcev nekega Jakoba Suligaja, stanujočega na Greti št. 276. Napaden je bil najbrž zato, ker je vpisan v Italijanski delavski zbornici. Nadaljnji spopad so preprečili stražniki, ki so tudi aretirali dva delavca po imenu: Petra Hervatina, stanujočega v ulici Piccola Fornace št. 5 in Josipa Balco, stanujočega v zagati della Scala št. 2. Oba delavca sta bila odpeljana na policijo, kjer so ju obdržali, ker so našli pri njih dva dolga noža. Kmalu potem je izbruhnil pred prosti luko drug spopad. Tudi pri tem spopadu sta bila aretirana dva delavca. Prvi se piše Pavel Palašević, stanujoč v ulici Concordia št. 6, a drugi Henrik Glumšek, stanujoč v Rojano št. 500.

Ob 7. uri je prišlo v ulici Malcantone do hujšega spopada, med katerim je bil težko ranjen v hrbet 40 letni delavec Ivan Furlani, stanujoč v ulici dei Verzieri št. 2. Ob tistem času je stala na omenjeni ulici več delavcev, ki so se pogovarjali o raznih delavskih zadevah. Med njimi je bil tudi 31 letni delavec Jakob B., stanujoč na Greti št. 319, kateremu ni ta pogovor ugaljal. Iz žepa je potegnil samokres, ga nameril na delavca in izprožil. Kroga je zadel Furlanija v hrbet. Bizjak je ustrelil potem še parkrat proti delavcem ter nato pobegnil. Streljanje je vzbudilo v bližnjih ulicah veliko paniko. Ranjenca so odpeljali v bolnišnico, a Bizjaka so pozneje nekateri stražniki aretirali.

Oblast dala preiskaviti tiskarno in uredništvo komunističnega dnevnika. Včeraj jutraj okoli 11. ure je preiskalo 50 stražnikov tiskarno in uredništvo komunističnega dnevnika, ki bo izšel v najkrajšem času, v ulici Malcolica št. 12. Pri preiskavi so baje našli dva samokresa in nekaj listin. Po preiskavi sta prišla protestirati na policijo poslenec Cosattini in Malatesta.

Pogreša se 17-letni mladenič Vincenc Kocjančič. Odšel je s doma v Brestovici pri Komnu preteklo nedeljo ob 4. uri popoldne. Fant je bil visoke in šibke postave. Obraz mu je podolgast, lasje črni. Koža na rokah ima moroge, provzročene od smodnika (fant se je bil nekoč obstrlel). Na sebi ima sivkasto, zelo obnošeno obleko, na glavi slamnik. Je brez obuvila, bos. Opozarjamo, da je nekoliko slabomem. Govori le malo. Kdor bi kaj vedel o pogrešanecu, naj sporoči na naslov: Lovrene Kocjančič v Brestovici pri Komnu št. 41.

Nedeljski vlaki. Od nedelje 21. t. m. bodo vozili tudi ob nedeljah sledeči vlaki: Vlak št. 4393 iz Trsta (postaja Sv. Andreja) v Pulo, (odh. ob 5'20. — Iz Pule v Trst, (prih. ob 17'10). — Vlak št. 1736 iz Trsta v Pulo (odh. ob 17'10). — Iz Pule v Trst, (prih. ob 22'20). — Vlak št. 4403 iz Trsta v Herpelje-Kozino (odh. ob 9'24. — Iz Divače v Trst (prih. ob 9'45). Vlak št. 4406 iz Trsta v Divače (odh. ob 18'15). — Iz Herpelja v Trst (prih. ob 18'35). Vlak št. 4413 iz Trsta v Rovinj (odh. ob 5'10 iz Kanfanara (prih. 6'12). Vlak št. 4416 v Kanfanar (odh. ob 21'31). Iz Rovinja (prih. 22'25).

Od nedelje 21. t. m. ne bodo več odhajali in prihajali sledeči vlaki: Vlak št. 4419 v Rovinj (odh. ob 8'16). Iz Kanfanara (prih. ob 9'18). — Vlak št. 3418 v Kanfanar (odh. ob 18'22) iz Kanfanara (prih. ob 19'17).

»Zveza šentjakobskih kulturnih društev«. Danes zvečer ob 8. odbora seja v navadnih prostorih. Pridite vsi in bodite točni.

Predsednik.

Sv. Ivanova mladina, ter vsi oni ki se zanimajo za združitev mladine v kulturno organizacijo, se vabijo na sestanek v nedeljo ob 10. uri v prostorih Narodnega Doma pri Sv. Ivanu.

Slov. akad. društvo Balkan. V soboto, 20. t. m. ob 8 in pol uri zvečer se vrši redni sestanek. Vabljeni so tudi srednješolci višjih razredov.

Cene mesa. Tukajšnji magistrat javlja: Najvišje cene svežega govejega mesa, ki bodo veljale od 20. avgusta dalje, se uradno določajo tako-le: Sprednji kraj z dodatkom po L 7 kg, zadnji kraj z dodatkom po L 8'40, meso brez kosti po L 10'80 kg. Cene vavpomo ostanejo po starem.

Odborova seja »Organizacije Oskrbnih Vojnih Sirov v Trstu« se bo vršila v soboto, 20. t. m. ob 5h popo.

Tržaško kolesarsko društvo »Balkan« priredi v nedeljo, 21. t. m. izlet v Dutovlje. Zbirališče tržaških kolesarjev na Obelisku ob 8. uri jutraj, odkoder odrinejo skupno z Openskim oddelkom. Vabijo se tudi kolesarji s Krasa, da se izleta udeležijo v obilnem številu. Društvena vzpodbujevalna dirka se vrši 4. septembra na progi Opčine-Repentabor-Tomaj-Dutovlje-Sežana in nazaj na Opčine.

Dirka za društveno prvenstvo se vrši dne 2. oktobra na progi 150 kilometrov. Toliko v znanje bratskim društvom.

Iz tržaškega življenja

Avtomobilna nesreča. Včeraj popoldne okoli 12. ure je povozil neki vojaški tovorni avtomobil v ulici Sette Fontane 27 letno kmetico Marijo Furlančič, iz Škofije št. 75. Zensko, ki je dobila pri tem več ran na glavi, so nesli nekateri stražniki v bližnjo lekarno Manzoni, kjer je dobila prvo pomoč.

Samomor. 19 letna Stella I., stanujoča na trgu della Borsa, se je zastrupila včeraj jutraj na zakladnem inšpektoratu, kjer je bila uslužbena. Odpeljana je bila v bolnišnico. Par ur pozneje je revica izdihnila. Vzor, ki je dovedel mladenko do tega koraka, je baje ljubezen.

Poizkušeni samomor. Preteklo noč je bila pripeljana v mestno bolnišnico 27 letna Franciška Tripernie, stanujoča v ulici Cavana št. 1, ki se je bila zastrupila radi družinskih razmer z lizolom.

Tatvina v tobakarni. Preteklo noč so vdrli neznan tatovi v neko tobakarno na trgu dell'Unità ter odnesli 700 lir v denarju in za 2000 lir raznovrstnega tobaka.

Vesti iz Goriške

V Breginju in v okraju so cenili škodo po uimi, ki je bila zadela okolico. V Sedlu je uničila 90% letine. Toliko tudi v Homeu. V Stanoviščah 80%, v Podbeli in na Robediščih po 60%. V Logeh 90% in v Breginju 40% od sto.

Iz Tomaja. Naše pevsko-bralno društvo je bilo pred kratkim povabljen, da sodeluje pri prireditvi na Opčinah, ki se vrši 21. t. m. Vse članstvo je bilo zato zelo navdušeno. Kako tudi ne? Saj ima vendar prireditev tako vzvišen cilj, da se mora zanj vneti vsaka jugoslovenska duša! Saj gre vendar za pomoč bratu, ki je bil pribit na križ, samo zaradi tega, ker je naš brat, — ker je kri jugoslovenske krvi.

Toda prišlo so nenadno ovire, ki so nam preprečile to, da bi mogli po svojih skromnih močeh pripomoči prireditvi na Opčinah k dosegu vzvišenega smotra, ki ga ima.

Bratsko društvo »Zvon« in bedne naše brate v Istri prosimo, da nam oprostito. Da to svojo zamudo kolikor mogoče popravimo, se hočemo spomniti bratov Istranov pri prireditvi, ki se bo morda kmalu vršila v Tomaju.

Požar. Na dveh mestih je gorelo prejšnji teden v Gorici. In sicer v prvem nadstropju v hiši Locatellijevi št. 43 v ulici Morelli, kjer se je bil že plamen oprijel raznih predmetov, a so ga gasilci, ki so bili takoj na mestu, naglo pogasili. Tudi v Via Carlo Favetti so morali pomagati ognjegašč, kjer se je bil vnel v Glesičevi hiši dimnik, najbrž vled premočnega ognja na ognjišču.

S Ponikev. V cvetu mladeniške dobe je dne 16. t. m. Gospod k sebi poklical 21 letnega mladeniča Karola Kobala s Ponikev.

Bil je kot fant povsod na pravem mestu, sploh ga je vse spoštovalo in ljubilo. Se kmaj 18 let star je moral v vojaško službo. Povrniti se z bojišča, je pomagal očetu na domu. Pred enim tednom pa ga je neumljena bolezen vrgla na posteljo. Dragi tovariš, žel

si v boljše domovino kjer ni solza, zato Ti kličejo tovariši ob Tvojem grobu:

V veri si bil močan, v upanju zvest, v ljubezni goreč naj ti sveti večna luč!

Ostalim sorodnikom naše iskreno sožalje.

Ukradeno blago. Preteklo sredo zvečer so zopet obiskali neznanzi krojača Lojzeta Černica v ulici Morelli in mu odnesli različnega blaga za 600 lir. — Izmed nešteti podobnih slučajev le eden, ki smo ga zopet zapisali. Gorici se že sramujejo povedati, v kakšnih razmerah živijo in raje nevidijo v nočnih obiskih nešteti vitezovi noči, ki nimajo drugega opravila kot krasiti. Zanimiva bi bila statistika koliko ljudi živi pri nas, ki nimajo poštenega opravila, a vendar žive.

LISTNICA UPRAVNISTVA.

Gospa Josipina Furlan, vdova, je naprošena, da se javi v upravi našega lista.

MALI OGLASI

MLADENIČ kmet, sam 20—30 let, se želi reznati v svrhu ženitve z imovitim in poštenim dekletom ali vdovo 19—35 let staro naj si bo kakršnegakoli jezika. Prednost imajo male posestnice ali lastnice malih gostiln. Resne ponudbe pod »Neutral« na upravnistvo »Edinosti«. 1469

IZREDNA PRILIKA. V Dornbergu št. 121 na križpotju, je na prodaj hiša z vrtom, pripravna za vsako obrt. Istotam so na prodaj tudi particle, vinograd in travniki. 1468

HISA, v dobrem stanju, zidana pred 12 leti, z 9 prostori, 2 shrambama, kletjo, vodovodom in hiši in z malim vrtom, v bližini nabrežinskega kolodvora, se takoj proda. Več se izve pri Fr. Nemec, Nabrežina. 1306

HISA, tik kolodvora Sv. Peter na Krasu, v vsem inventarjem in zemljiščem, v kateri se nahaja že nad 40 let gotilna, pripravna za vsako obrt, se proda po nizki ceni. Naslov pove upravnistvo. 1435

SREBRO. Samo v ulici Pondares šte. 6, I. n. dobite največ za krone in goldinarje. 1397

SREBRNE krone in goldinarje plačam po najvišjih cenah. Salonicchio. Trst, Piazza S. Caterina 3, III. 1451

GOTOVO zdravilo proti garjam (scabia) po nizki ceni. Naslov pove upravnistvo. 1469

SOBA, eventualno s hrano se odda poštebi v Barkovljah. Naslov pri upravnistvu. 1467

POZOR! Srebrne krone in zlato po najvišjih cenah plačuje edini grosist Belli Vito, Via Madonna 10, I. 38

ZLATO in srebrne krone plačam več kot drug kupel. Albert Pevh, urar, Mazzini 46 (v bližini drvenega trga). 25

KRONE srebrne in zlato, plačuje po najvišjih cenah Pertot, Via S. Francesco 15, II. 1296

KNJIGOVESNICA sprejme dečka in deklico, začelnika. Stoka, via Milano 37. 1467

KNJIGOVODJA »samostojna moč« sprejme se takoj. Ponudbe pod »Vesten« na inšerativni oddelek »Edinosti«. 1466

Potrti od neizmernih srčnih bolečin naznanjamo, vsem sorodnikom, prijateljem in znanem tužno vest, da je naš srčnoljubljeni sin, brat, svak in stric

Rado Klanjšček

vladni koncept

dne 16. avgusta 1921 ob 1/7. uri zvečer, po dolgi in mučni bolezni, previden s tolažili sv. vere in v cvetu svojih 27 letih mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb nepozabnega pokojnika se vrši v četrtek dne 18. avgusta ob 4. uri pop. iz hiše žalosti na domače pokopališče.

V Števerjanu, dne 16. avgusta 1921.

Josip, oče. Marija, mačeha. Miha, Mirko, Avgust, Vladimir, bratje. Terezina Lenardič, Deonizija, sestra. Ivanka Klanjšček, svakinja. Anton Lenardič, svak. Gojmir Klanjšček, nečak. 672

Potrti neizmerni žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znanem prežalostno vest, da je naš nad vse ljubljani brat in stric

JOSIP PICIGA

bivši nadžupan in posestnik v Dolini

danes, ob 4.30 popoldne, po dolgi in mučni bolezni, previden s svetotajstvi za umirajoče, v 66. letu svoje starosti, zatisnil svoje bla e oči.

Zemski ostanek pokojnika se prepeljejo iz mrtvašnice mestne bolnice v Trstu dne 20. t. m. v Dekani, kjer se vrši ob 5. uri popoldne pogreb.

DEKANI, 18. avgusta 1921.

Ivan, Anton, Andrej, Franc in Matej, bratje. Nečaki in nečakinje. Ana, sestra. 670

Novo pogrebno podjetje, Trst Corso Vitt. Em. III.

ALOJZIJ POVH

Trst, telefon šte. 3-29
Piazza Garibaldi 8 (proti Banki)

Ker potrebujem večjo množino srebra, je plačmam po najvišjih cenah.

Zaloga domačih vin: belega olupca, istrskega refoška in kraškega terana na debelo in za družine. 641

Postrežba na dom. Cene zmerne.
Ul. Cunicoli šte. 8. Štrancar.

NAZNANILO.

Gospodarski svet v Svetem pri Komnu

naznanja, da se bode nadalje obdržaval

navadni semenj sv. Tilha

dne 1. septembra vsakega leta

od letos naprej.

K udeležbi vabijo se vsi poznavalci in kramarji tega semnja.

Načelnistvo.

(Dalje.) 674

Avtomobilna črta Trst - Volosko - Reka

Urnik od 1. julija 1921

Lir	Tja	ODHOD	Nazaj	Lir
—	7.—	Trst (P. Oberdan)	12.—	28.14
3.80	7.40	Bazovica	11.25	25.04
6.90	8.10	Kozina-Herpelje	11.—	22.84
7.50	8.15	Tublje	10.50	0.45
8.75	8.25	Materija	10.40	20.20
9.45	8.35	Markovščina	10.30	18.70
10.20	8.45	Gradišče	10.20	17.95
11.05	8.50	Obrov	10.10	16.95
12.—	9.—	Hrušica	0.05	15.05
13.—	9.10	Podgrad	10.—	15.95
13.55	9.15	Račice	9.55	14.25
14.55	9.30	Starad	9.45	13.25
16.15	9.45	Pasjak	9.35	11.83
16.75	9.50	Sapjane	9.05	1.05
17.7.—	10.—	Rupa	8.10	10.—
20.50	10.20	Permanj	8.30	7.25
21.60	10.30	Jurdani	8.20	6.15
22.25	10.45	Juščič	8.05	5.40
24.—	10.55	Matulje	8.—	4.30
25.35	11.15	doba d) Voloska-Opelija (Trg)	7.30	3.—
28.35	11.45	Reka (Trg C. Belli)	7.—	—

Trst Podgrad

Lir	Tja	ODHOD	Nazaj	Lir
—	16.30	Trst (P. Oberdan)	9.30	13.—
3.80	17.10	Bazovica	9.—	10.20
6.90	17.35	Kozina-Herpelje	8.40	7.50
7.50	17.50	Tublje	8.25	6.60
8.75	18.—	Materija	8.15	5.35
9.45	18.10	Markovščina	8.05	3.85
10.20	18.20	Gradišče	7.50	3.—
1.05	18.25	Obrov	7.45	2.10
1.—	18.30	Hrušica	7.4	1.20
13.—	18.40	Podgrad	7.30	—

TVRDKA

AUGUST PAVANETTO

ki ima svojo veliko zalogo v

SEŽANI

naznanja svojim cenj. odjemalcem, da razpolaga z veliko partijo finega turinskega